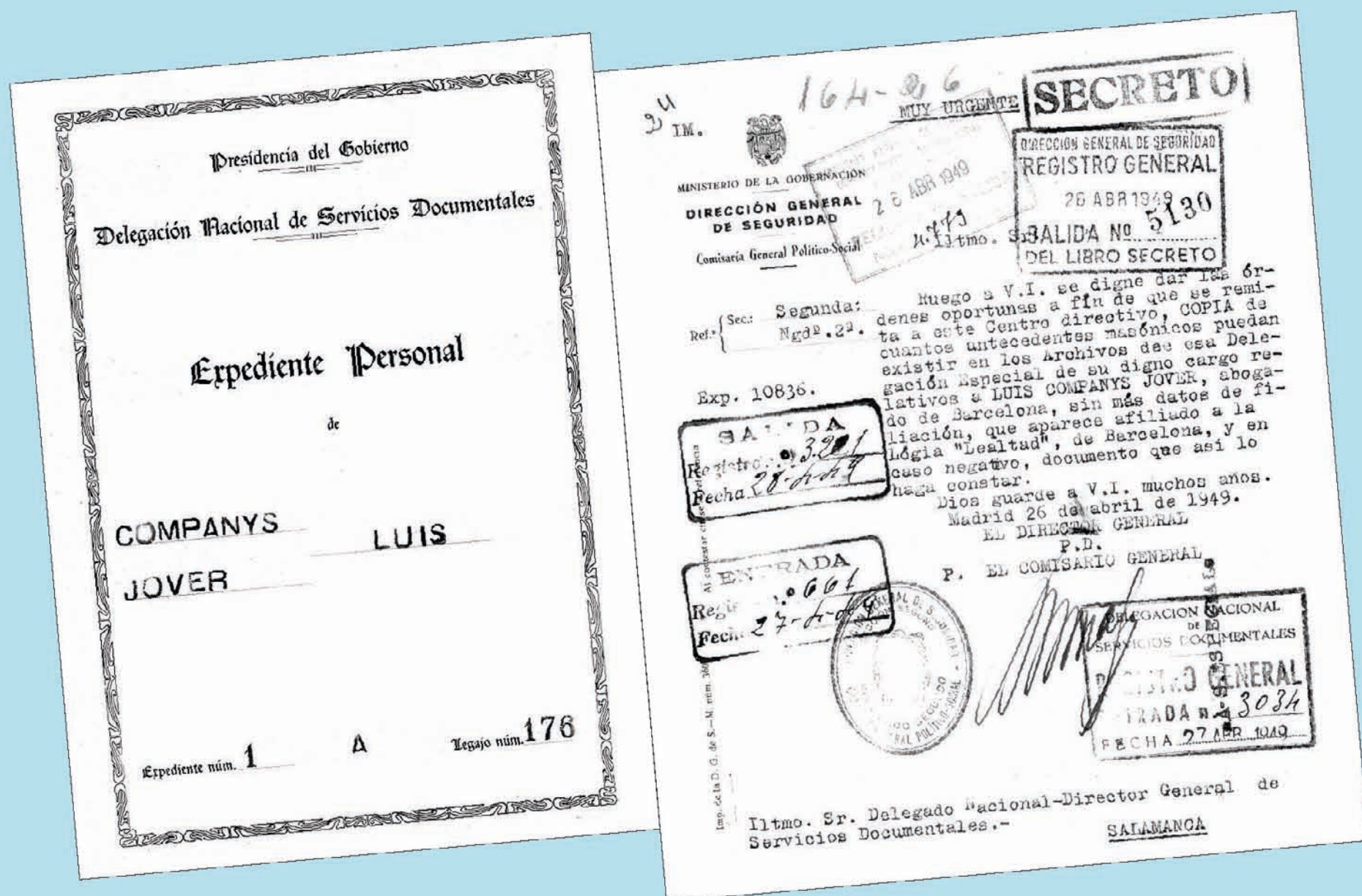

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

8 ANYS DESPRÉS DEL SEU AFUSELLAMENT.

DEMANEN ANTECEDENTS MAÇÒNICS DE LLUÍS COMPANYS

A l'esquerra, podem veure la portada de l'extens expedient obert al president Lluís Companys sobre la seva participació a la maçoneria, que es troba a l'Arxiu de Salamanca. A la dreta, es pot observar un document en què la policia franquista, vuit anys i mig després del seu afusellament, encara demanava a l'Arxiu de Salamanca informació sobre els "antecedentes masónicos" de Lluís Companys, "abogado de Barcelona". Això ens dona una idea de la intenció de la repressió franquista de ser tan exhaustiva com fos possible, tot i la seva lentitud, i de l'aparent desconexió de la figura del president Companys.

Lluís Companys i Jover (1882-1940) milità ja des de ben aviat en diferents grups republicans. Com a advocat laboralista es va destacar en la defensa dels sindicalistes i

va participar en la fundació de la Unió de Rabassaires. També va participar en la fundació d'ERC (1931). Fou diputat a les Corts de Madrid. El novembre del 1932 va ser elegit diputat i president del Parlament de Catalunya. Del juny al setembre del 1933 fou ministre de la Marina. A la mort de Francesc Macià, va ser elegit president de la Generalitat (gener del 1934). Protagonitzà els Fets del Sis d'Octubre i fou condemnat a 30 anys de presó. Fou alliberat poc després de la victòria electoral de les esquerres el febrer del 1936 i tornà a exercir de president de la Generalitat, càrrec que mantingué durant tota la guerra civil. El febrer del 1939, s'exilià a França. Però, arran de la invasió alemanya de França en el decurs de la Segona Guerra Mundial, fou detingut per la Gestapo i lliurat al govern franquista. Després d'un consell de guerra sumaríssim –en el qual, abans de dictar sentència, el president del tribunal ja va encarregar un taüt–, Lluís Companys fou afusellat al castell de Montjuïc (15 d'octubre del 1940).

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

La lluita contra la maçoneria

La francmaçoneria és una institució universal, escampada per tot el món, de caràcter ètic, filosòfic i iniciàtic, l'estructura fonamental de la qual és constituïda per un sistema educatiu, tradicional i simbòlic. Vol fomentar la pràctica de la fraternitat i pretén ser un centre d'unió per a les persones d'esperit lliure de totes les races, totes les nacionalitats i totes les creences. Com a institució docent, té per objecte el perfeccionament de la persona i de tota la Humanitat. Fomenta entre els seus membres la recerca constant de la veritat, el coneixement d'un mateix i de la naturalesa humana a fi d'assolir la fraternitat universal del gènere humà. Per mitjà dels seus membres, projecta damunt la societat humana l'acció benefactora dels valors i els ideals que sosté.

La francmaçoneria va néixer com a societat secreta organitzada a Anglaterra a la fi del segle XVII, recollint, entre altres tradicions, la dels *free-masons* ("constructors lliures") medievals, que s'associaven al marge dels gremis locals per dur a terme on calgués la construcció de temples i altres edificis públics amb tècniques professionals que no revelaven als profans. Intel·lectuals i artesans confeccionaren uns estatuts que volien aconseguir l'alliberament de tots els homes oprimits per la intransigència i el despotisme. La societat s'estengué ràpidament per tot Europa, després per Amèrica, fins a assolir ramificacions arreu del món.

Pel que fa a Catalunya i Espanya, la francmaçoneria es desenvolupà

durant les èpoques de més tolerància liberal i fou reprimida en les més autoritàries i dictatorials. Així, molts polítics de la Segona República eren maçons declarats: el president Manuel Azaña, Indalecio Prieto (líder del PSOE) i el mateix president de la Generalitat, Lluís Companys. Molts polítics de tendència republicana, liberal, i també d'esquerres i catalanista, hi pertanyien, però també molts ciutadans sense càrrecs públics. Molts exercien professions liberals (metges, arquitectes, advocats...) o bé eren comerciants i, fins i tot, militars.

La dictadura franquista prohibí la maçoneria a tot el territori de l'Estat espanyol. L'autèntica obsessió del general Franco contra la maçoneria es concretà en la creació l'any 1940 del Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo (TERMC). El nombre de condemnats per aquest tribunal fou enorme i de difícil comptabilització.

La documentació conservada a Salamanca relacionada amb la repressió franquista contra la maçoneria és molt abundant. En aquest capítol i el següent veurem alguns documents dels expedients que s'instruïren contra diversos bagencs acusats de ser maçons.

Tanmateix, per la rellevància del personatge i l'interès dels documents, comencem per mostrar –en aquesta pàgina i la següent– alguns fulls de l'expedient del president de la Generalitat de Catalunya Lluís Companys i Jover.

1 ALLOCUTION. ADDRESS.

Publicació que es troba dins l'expedient personal de Lluís Companys a l'Arxiu de Salamanca i que conté la traducció al francès i a l'anglès d'un discurs del president. Aquí veiem la portada i la primera pàgina de la versió anglesa.

D. Enrique Saiz Catalá suplente Juez Municipal encar-
gado del Registro Civil de Lugo do nº 4 de Barcelona

Certifico: Que en el Registro civil de mi
Julio 16 se encuentra la siguiente acta:

Número 115

Nombre y apellidos
José Compagny
Forca

En la ciudad de Barcelona, provincia
de la misma a las once horas
del día quince

y _____ minutos de mil novecientos veintinueve, ante
el peluero de mil novecientos veintinueve, ante
el burgués Antoni Estel Mar.
Municipal representante y D. Fernando de
novis Forca Secretario, se procede a
inscribir la defunción del José Compagny Forca
de edad 2 años de
natural de Sanja provincia de León
hijo de D. José
y de D. León
domiciliado en se iguera
n.º _____ piso _____ de
de _____ y de estado casado
profesión alguacil

Log.: *Realtid* *164-26* N.º *6*
 D. *Valles de Barcelona*
Rius Company Forè
Carrià, Reida nació
 natural de *Emoro* de 1928 habita en la
 el 1 de *n.º* piso
 de *Carnet n.º*
 profesión *Abogado*

PEOPLE OF CATALUNYA:

I am speaking to you at a moment when I am trying more than ever, within the limits of my abilities, to find the best means to be worthy of the historic situation and of the immense responsibility which rests upon me as President of Catalunya, and to do my duty as a Catalan and a man. I speak to you at a time when I seek, and cannot find, words to express the intensity and complexity with which my entire being is vibrant. It is Lluís Companys, the President of Catalunya, who speaks to you.

On the 19th of July, our country, by means of the forces of the Government of the Generalitat and of the impulse of the people, defeated, annihilated, dispersed, and drove many kilometers beyond the Catalan frontiers, the hordes of mutinous soldiery who had taken up arms against the Republic. Our territory was purged of rebellion, but the war that had begun with a betrayal spread over all of Spain, and the soldiers of Catalunya made their appearance on all the fronts of the Spanish Republic, to whose defence our people brought all the strength of their weapons and their energies.

a consecuencia de *inscripción intrínseca*
según resulta de *a certificación cancelada*
y reconocimiento practicado y su cadáver habrá de recibir sepul-
tura en el Cementerio de *San Pedro*
Esta inscripción se practica en virtud de *afijo respo-*
do de la Presidencia de Guerra ec.
esta Cegion
constituyéndose además
habida la presenciado como testigos, D. *Pedro Viera*
Manara y D. *Francisco*
Sanabria mayores de edad y vecinos de
-Leida esta acta se sella con el del Juzgado y la firman el señor
Juez, los testigos
de que certifico: *Surisuel*
Sanabria *Manara* *Sanabria*
Manara *Manara* *Manara*

Concuerda fielmente con el original a que me remito. Y para que conste expido el presente certificado en Barcelona a veintiocho de agosto de mil noventa y siete

[Signature]
El Secretario,
[Signature]

El Jefe Municipal,
[Signature]

4

EXCMO. SEÑOR:

6428

Servicios Espe-

ciales.

Consecuente a lo interesado en su atento escrito núm. 405 de fecha lo del actual; adjunto tengo el honor de remitir a V. E. certificación de antecedentes masónicos, relativa a WILF COMPAÑYS JOYER, Abogado; significándole que el individuo en cuestión no se ha caracterado conforme determina la ley de la Presidencia del Gobierno de 14 de marzo de 1.941.

Dios guarde a V. E. muchos años.

Salamanca 15 de Julio de 1.941.

EXCMO. SEÑOR.

EL DELEGADO,

5 JOAN SELVES I CARNER, PERSEGUIT DESPRÉS DE MORT

Al document de la dreta, del desembre del 1943, nou anys després de la mort de Joan Selves, la policia franquista sol·licita a l'Arxiu de Salamanca informació sobre els antecedents maçònics de *"un tal Selves, vecino de Barcelona"*. Segons el Archivo Masónico, Selves pertanyia a la lògia Justicia de Barcelona, igual que Francesc Farreras i Duran. A baix, una llista de Joan Selves de l'Arxiu: finalment vam saber que havia mort l'any 1934 i la investigació sobre la seva persona s'aturà. Joan Selves i Carner (1899-1934), primer alcalde manresa de la República, fou elegit diputat a les Corts Constituents (1931) i diputat al Parlament de Catalunya (1932), on fou cap de la majoria parlamentària d'ERC. En els següents anys fou nomenat conseller d'Economia i Agricultura de la Generalitat, governador general de Catalunya i comissari d'Ordre Públic de Catalunya, i conseller de Governació de la Generalitat. Joan Selves era un home de confiança de Francesc Macià i Lluís Companys. Va morir als 35 anys, a causa d'una sobtada malaltia, sent conseller de Governació.

FARRERAS I DURAN, FITXAT I BEN FITXAT
 Aquí podem veure un informe policíac complet del matrimoni Francesc Farreras i Duran (1900-1985), que havia estat secretari de la conselleria d'Agricultura de la Generalitat i diputat al Parlament de Catalunya.

Exiliat a Mèxic, lo president del Parlament de Catalunya a l'exili (1954-1980).

A l'informe, de l'octubre del 1944, consta la relació de Farreras i Duran amb logies maçòniques.

De fet, a l'expedient s'inclou documentació que certifica que Farreras arribà a tenir importants càrrecs dins la maçoneria.

2 "FALLECió A CONSECUENCIA DE HEMORRAGIA INTERNA TRAUMÁTICA"
Certificat de la defunció del president Lluís Companys, expedít el 27 d'agost del 1941, i que es troba a l'expedient obert contra el Tribunal Especial para la Represión de la Masoquería y el Comunismo (TERM).
Lluís Companys va ser afusellat pel règim franquista el 13 d'octubre del 1940. Segons el certificat mèdic oficial, Lluís Companys morí a conseqüència d'una "hemorragia interna traumática".

C/O

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD
COMISIÓN GENERAL DE POLÍTICA LOCAL
En su calidad de

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD
DE SEGURIDAD

Comisión General de Política Local
Nº Nóm. 14072 del Ilmo. Sr.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD
REGISTRO GENERAL DE SEGURIDAD
13 OCT 1944
SALIDA Nº 15277
DEL LIBRO SECRETO

6

Rel. En contestación al interesado
Secretaría de la Dirección General de Seguridad
Nº de expediente atento escrito de V. E. de fecha
13 de los corrientes, relacionado con
Exp. 15272 sobre el número 1.054-944, cumplime
participarle que, en estos Archivos
existe ficha masonica a nombre de
FRANCISCO FARRERAS DURAN, en la que consta que per
tenció a la logia "JUSTICIA" de Barcelona, consig
nándose en la ficha de referencia, además de los da
tos expuestos, que en 20-6-1933 fué elegido "gran c
consejero" de la Comisión de Relaciones Exteriores
de la C.T.E.; que en 11-10-1935 fué nombrado "dipu
tado" para la Asamblea extraordinaria de dicho mes
y año; que en 9-3-1938 fué "presidente" de la Gran
Asamblea de la Gran Logia de Cataluña, dirigiéndose
en escrito a todos los organismos dependientes de
ella, sobre celebración de asamblea.
Según informes de la Jefatura Superior de Poli
cia de Barcelona de 26-6-1942, comunicaba que FRAN
CISCO FARRERAS DURAN, de 42 años, casado, periodista
natural de Manresa, (Barcelona) y que tuvo su
domicilio en aquella Capital Avda Meridiana 129
3º., 2º., era individuo que desde su juventud fué
fueba ideas catalano-separatistas y en 1917 fué
uno de los fundadores de Juventud Nacionalista de
Manresa y contribuyó a la fundación y publicación
del semanario "Juventud". En 1918 huyó a Francia,
perseguido por sus ideas separatistas y después de
cumplir el servicio militar regresó al Diario "Pla de Ri
ciéndose cargo de la dirección del Diario "Pla de Ri
Bages" desde donde atacó al Gobierno Primo de Ri
vera, estando preso en dicho período de tiempo. En
1928 fue uno de los fundadores del diario separatista

ta-izquierdista "El Día". Al terminarse la Dictadura, tomó parte muy activa en el Comité Revolucionario de Manresa, haciendo de enlace en la Organización de la Alta Montaña. Al proclamarse la República, fué Diputado Ma. Al proclamarse la República, y Secretario del Parlamento Catalán por Manresa, y General del Departamento de Agricultura de la Generalidad. También pertenecía a Esquerra Republicana y era activísimo propagandista de estas ideas, distinguiéndose por sus ideas antitotalitarias. Perteneció a la Logia "JUSTITIMILITARISTAS". Perteneció a la Logia "JUSTICIA" de la que fué "Venerable Maestro" y adoptó el simbólico de "BRASMO" y tuvo gran superior al 3º. Fué también 2º. Secretario Adjunto de la Gran Logia Española. Constituyó en Barcelona una comisión delegada del Spherano Consejo de Gobierno y con facultades para el En la Gran Asamblea Extraordinaria de la Gran Logia de Cataluña, fué elegido "Presidente" de la misma, tomando posesión de dicho cargo el 17-7-1937. A la liberación de Cataluña, huyó a Francia, ignorándose su actual paradero. Lo que significó a V. I. por si estos antecedentes correspondieran al individuo encarado en el sumario de muchos años.

Dios guarde a V. el 19 de octubre de 1944.

Madrid, 19 de octubre de 1944.

EL DIRECTOR GENERAL

P. D.

EL COMISARIO GENERAL

[Firma]

Ilmo. Sr. Juez Instructor nº. 2. del Tribunal Especial para Represión de la Masonería y Comunismo. - Paseo del Prado nº. 6. - MADRID

T/G

MINISTERIO DE LA GOBERNACION

**DIRECCION GENERAL
DE SEGURIDAD**

Comisaria General
Politico Social

Sec. Segunda.

Ref. Negd. 2°.

Exp. 43589
DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD
COMISARIA GENERAL POLITICO-SOCIAL
5

SECRET

ELMO. ST.

Ruego a V.I. tenga a bien dar las órdenes oportunas a fin de que se remita a esta Sección COPIA de los antecedentes masónicos que en esa Delegación de su digno cargo puedan existir relativos a un tal SELVES, vecino de Barcelona, y en caso negativo documento que así lo acredite. Y r. Buenos años

Dios guarde a v...
 d, 7 de diciembre de 19...
 EL DIRECTOR GENERAL
 P.D.
 EL COMISARIO GENERAL
 47581
 20 SECRET

H. C. Register 4158
 10-12-943
 14-12-943
 23065

Ilmo. Sr. Delegado del Estado para la Recuperación de
Documentos de SALAMANCA.-

DIRECCION GENERAL DE REGISTRO Y CONTROL
 13 OCT 1966
 15277
 SALIDA Nº DEL LIBRO SECRETO

6

c/g

3 MEMBRE DE LA LÒGICA LEALTAT

Aquest document de l'expedient reproduïx la fitxa que registrava Lluís Companys com a membre de la lògia Lealtad de Barcelona, l'any 1922.

4 "NO SE HA RETRACTADO"

El juliol del 1941, nou mesos després de l'afusellament de Lluís Companys, la policia, a més d'enviar al TERMC més documentació maçònica relacionada amb ell, l'informava que *"el individuo en cuestión no se ha retractado"*.

1 L'EXILI SAIVA FARRERAS I DURAN I PERRAMON I PLAYÀ DE LES PRESONS FRANQUISTES. En aquests dos documents podem veure que la policia franquista, anys després d'acabada la guerra civil, encara intentava trobar dues persones molt significades políticament: Francesc Farreras i Duran i Llorenç Perramon i Playà. Llorenç Perramon, comerciant de professió, era un militant destacat d'Acció Catalana a Manresa. Havia estat membre, el dia de la proclamació de la República, de la Junta de Govern Republicana Provisional de Manresa. Durant la guerra fou nomenat cap dels Serveis Generals de la conselleria de Defensa de la Generalitat.

L'any 1943, la policia franquista descobrí que Perramon s'havia exiliat a Mèxic. Per aquest motiu, dos anys més tard, fou declarat "procesado en rebeldia". Evidentment, si s'hagués quedat a Catalunya hauria estat empresonat i condemnat. Com a mostra d'aquesta voluntat repressora del règim franquista, veiem que l'any 1960 la policia encara inquiria si Llorenç Perramon havia retornat de l'exili per tal de poder-lo detenir.

També a l'expedient de Farreras i Duran trobem un document similar. La direcció general de Seguretat continuava demanant als Serveis Documentals de Salamanca documentació sobre els antecedents maçònics del polític manresà l'any 1950. Igual que Llorenç Perramon, Francesc Farreras estava exiliat a Mèxic. En aquest cas, el requeriment policial és de l'any 1964, 25 anys després d'haver finalitzat la guerra.

2 FITXA DE LLORENÇ PERRAMON I PLAYÀ

Fitxa de Llorenç Perramon i Playà com a membre de la lògia Themis de Barcelona, en la qual exercí càrrecs importants. La documentació de tants milers i milers

de maçons va sorgir de les requises fetes pels franquistes el 1939 a les seus de les corresponents lògies. D'aquesta manera van poder obtenir una abundant i important documentació amb unes llistes molt completes de les persones que integraven les lògies. Això els permeté obrir infinitat d'expedients instruits pel Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo (TERMC). L'activitat maçònica de Llorenç Perramon i Playà fou molt intensa. Durant la guerra, impulsà actes de reconeixement en memòria de maçons morts pels franquistes, com fou el cas de Francesc Casas Sala, i publicà articles al diari barceloní *La Rambla* tot defensant el paper de la francmaçoneria a favor de la República.

3 "MIQUEL SERVET, EXEMPLARI DE LA MEVA VIDA"

Llorenç Perramon, en iniciar-se a la maçoneria, trià com a nom simbòlic el de Miquel Servet. En aquest interessant document, d'un elevat nivell literari i intel·lectual, Perramon explica què és per a ell la maçoneria ("un formidable exercit de lliurepensadors, una formidable força al servei de la Llibertat") i per què ha triat com a símbol Miquel Servet.

219-26 **SECRET** **1**

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD
Comisaría General Político-Social

Ret: Sec: Segunda Negda 2ª

Exp. N° 24.945.

14 ENE 1950
SALIDA N° 398
LIBRO SECRETO

ENTRADA
Regist. 1287
Fecha 10-1-50

Ingreso a V.I. se digna dar las órdenes oportunas a fin de que se remita a este Centro directivo, COPIA de tantos antecedentes masonicos puedan existir en los Archivos de esa Delegación Especial de su digno cargo relación especial de su digno cargo relación a FRANCISCO FARRERAS DURAN, de 42 años en 1942, natural de Manresa, periodista, domiciliado en Barcelona, periódico, de esta Sección aparece como afiliado a la Logia "Justicia", de Barcelona y en caso negativo, documento que así lo haga constar.

Dios guarde a V.I. muchos años.
Madrid 14 de enero de 1950.
EL DIRECTOR GENERAL
P. D.
EL COMISARIO GENERAL

Ilmo. Sr. Delegado Nacional-Director General de Servicios Documentales.

M/L 13346 12-51

DELEGACION NACIONAL
SERVICIOS DOCUMENTALES

SECRETO

FECHA 22 MAR 1945

Para constancia en los archivos

Ret: Sec: Segunda Negda 2ª

Exp. N° 24.945.

20 MAR 1945
REGISTRO N° 2572

20 MAR 1945
SALIDA N° 02834
DEL LIBRO SECRETO

especial de esa Delegación de su digno cargo, y conforme a lo interesado por V. I. tengo el honor de comunicarle que según manifiesta con fecha 5 de los corrientes la Jefatura Superior de Policía de Barcelona, LORENZO PARRAMON PLAYA, se encuentra actualmente en México a donde marchó a la liberación de Barcelona.

Dios guarde a V.I. muchos años.
Madrid 20 de marzo de 1945.

EL DIRECTOR GENERAL
P. D.
EL COMISARIO GENERAL

Ilmo. Sr. Delegado Nacional-Director General de Servicios Documentales. (Antes "Recuperación de Documentos").

SALAMANCA

CLASIFICADO 81-3-39

2

resp.: Log.: Simb.: THEMIS

Boix els Ausp.: de la Gr.: Log.: de Catalunya de la Federació de la Gr.: Log.: Espanyola

EXPEDIENT DEL G.:
Llorenç Perramon Playà

Simb.: Miquel Servet (a)

Domicili: Lluïa 22 març 1945

G. G.: Proposant: Lluïa Blaueta

Id. Informant:

Aprob. en Tin.: 8 Agost 1945

Nº d'ingrés: 29

Nº 13

Proper capítol:

Rubricatus, una lògia maçònica de Manresa.

Veurem documents d'altres maçons de Manresa i el Bages i parlarem d'un tema desconegudíssim: l'existència d'una lògia maçònica manresana.

LLORENÇ PERRAMON PLAYÀ

VENERABLE MESTRE I ESTIMATS GERMANES

En compliment de la lloable costum maçònica de que els iniciats adoptin un nom simbòlic que, alhora que condensa la plenitud esperitual, sigui exponent de les inquietuts ideals del nou militant de l'exercit de la Llibertat que es la Maçoneria, em plau de presentar al taller d'aquesta respectable Lògia el treball que el Venerable Mestre ens recomanava en una de les darreres tingudes i que jo he tingut en el meu pensament des del dia de la meua iniciació, però que no he pogut realitzar abans degut a ocupacions imperioses.

En la meua curta experiència maçònica, en la meua condició d'humil Apenent, no he sabut comprendre la Maçoneria d'altra manera que un formidable exercit de lliurepensadors, que una formidable força al servei de la Llibertat. De no haver-ho entès així quan encara no m'havien estat afanquides les portes d'aquest mateix Temple no hauria accedit a la meua iniciació i de no veure-ho així corroborat per l'exemple d'aquest aplec de germans que professen un fervorós culte a la més excelsa de les virtuts humanes, jo encara n'hauria desistit.

I bé, Venerable Mestre i estimats Germans, quan es tracta d'un lliure pensador i entre lliurepensadors de consciència pura, quin símbol podrà jo adoptar que no fos precisament el d'un lliurepensador, el d'un d'aquells grans homes, un dels catalans més il·lustres, que de la Llibertat i de la Ciència s'en feu una norma mística, gairebé religiosa, plena de fermesa i de rebel·lia que el portà al martiri més cruel que el fanatisme ha conegut? Permeteu-me, Venerable Mestre i estimats Germans, que el pronuncii amb tota l'unió de la meua ànima lliure, amb la convicció que dona l'ideal més pur, amb la fermesa del català que porta dins les venes la sang de la rebel·lió contra totes les tiranies, amb l'ardidesa del batallador que lluita contra totes les iniquitats; aquest nom il·lustre, el meu símbol maçonic, es

MIQUEL SERVET

el gran català, el geni que fou tot a l'hora estudiant, teòleg, metge i lliurepensador, l'autor incomparable del segle 16, l'home ideal, el destorbador de la circulació de la sang, el perseguit, el processat i cremat viu a la foguera per mandat del fanàtic Calvíno. Aquest es el meu símbol i jo us dic que he de procurar en tot moment que sigui l'exemplari de la meua vida i de tota actuació meua.

I ja que em trobo avui a Orient, permeteu-me Venerable Mestre i estimats Germans, que us digui tot el més breu possible quina fou la vida i l'obra d'aquest home benemerit, d'aquest home lliure per excel·lència, i que de d'aquest home benemerit, d'aquest home lliure per excel·lència, i que de d'aquest home benemerit, d'aquest home lliure per excel·lència, i que de